

*Кияниця Л.**

БОЛІВАРІАНСЬКИЙ РУХ У КРАЇНАХ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ ЯК ЧИННИК МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН РЕГІОНУ

Процеси світового економічного та політичного розвитку, що вийшли на новий рівень після розпаду біполярної системи міжнародних відносин на початку 1990-х років, призвели до якісних змін у регіональній підсистемі міжнародних відносин Латинської Америки. Саме цей регіон у 1980-х – 1990-х роках став першим «випробувальним полігоном» неоліберальних економічних реформ, після фактичного провалу яких у багатьох з держав регіону відбулася активізація край лівих політичних партій та рухів, що протистоять впливові США у регіоні та виступають за побудову «соціалізму XXI століття».

Однією з таких держав наприкінці 1990-х років стала Венесуела, значні енергетичні ресурси якої у попередній період використовувалися для збагачення місцевої олігархії та пов'язаних з нею керівників «системних» політичних партій, що призвело до делегітимізації в очах населення всієї політичної та економічної системи. Протягом 1990-х років Венесуела стала ареною радикальних виступів соціальних рухів та крайніх лівих політичних сил – починаючи від синдикалістської партії «Батьківщина для всіх» і завершуючи ортодоксально-марксистською Комуністичною партією Венесуели та маоїстським рухом «Венесуельські Тупамарос». У 1992 році на політичній сцені з'явилася нова сила, коли після невдалої спроби військового перевороту харизматичний підполковник десанту Уго Чавес став виразником інтересів усіх цих рухів та політичних партій, як і тих верст населення, що вони представляли. У 1998 році на основі цього широкого блоку Уго Чавес здобув перемогу над кандидатами обох «системних» партій – «Демократичної дії» та християнських демократів, зламавши усталену у Венесуелі двопартійну систему. На основі 24 політичних сил, що підтримали його кандидатуру, утворився політичний рух, який зазвичай називають боліваріанським.

В основі боліваріанського руху у Венесуелі лежать такі ж причини та передумови, що і в решті форм світового альтерглобалістського руху, а саме: протистояння експансії ТНК, опір неоліберальній глобалізації загалом, критичне ставлення як до «радянського» варіанту соціалізму, так і до західної ліберальної моделі, - однак особливістю боліваріанського руху стала відмова від антиетатистської спрямованості більшості течій альтерглобалізму та принципова готовність використовувати інструменти держави як суб'єкта соціального впливу.

На міжнародній арені боліваріанський уряд Венесуели доклав та докладає особливих зусиль до розвитку взаємовигідних відносин з державами регіону. Значного розмаху набули економічні та політичні відносини з Кубою, Еквадором, Болівією, Нікарагуа та деякими іншими державами Латинської Америки, що досягло своєї кульмінації у розробці у 2004 році проекту Боліваріанської Альтернативи для Америк (АЛБА), що є всеохоплюючим інтеграційним регіональним проектом, який передбачає не лише економічне, але й політичне та культурне співробітництво. На даний момент до складу АЛБА, крім Куби

* студент 4 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Головченко В.І.

та Венесуели, входять також Домініка, Болівія, Нікарагуа та Гондурас (останній – з серпня 2008 року).

Особливістю проекту АЛБА, крім його комплексного характеру, є те, що він становить собою альтернативу підтримуваним США планам континентальної економічної інтеграції, що знайшли своє відображення, зокрема, в договорі про утворення НАФТА та менш відомому проекті АЛКА, який передбачає економічну інтеграцію держав Латинської Америки зі США. Саме у зв'язку з цим АЛБА становить собою значний виклик стратегічним планам США у регіоні.

У регіональному плані боліваріанський рух став досить значним чинником міждержавних відносин. В той час, як уряди таких держав, як Мексика, Сальвадор і Колумбія, що є союзниками США, намагаються не допустити поширення ідеології боліваріанізму серед населення своїх держав, у багатьох інших країнах Латинської Америки ідеї боліваріанізму сприймаються досить схвально. Так, протягом 2003 – 2006 років у різних державах регіону до влади прийшли політичні сили, що в різній мірі поділяють деякі елементи ідеології боліваріанізму (Бразилія, Уругвай, Нікарагуа, Еквадор, Болівія та ін.).

Кінцевою метою боліваріанського руху щодо Латинської Америки є створення конфедерації латиноамериканських держав з формуванням єдиного господарського комплексу на базі державного сектору економіки. Такі досить далекосяжні цілі та зростання підтримки боліваріанізму серед різних верств населення країн регіону робить його впливовим чинником міжнародних відносин країн Латинської Америки.